

Opinnäytetyö AMK

Liiketalous

Juridiikka

2011

Sini Jarasto

AMPUMA-ASELAIN MUUTOS SUOMESSA VUONNA 2011

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

Turun ammattikorkeakoulu

Liiketalous | Juridiikka

Kevät 2011 | 44

Ohjaaja: Kaisa Sorsa

Sini Jarasto

AMPUMA-ASELAIN MUUTOS SUOMESSA VUONNA 2011

Ampuma-aselaki ja jotkin siihen liittyvät lait muuttuvat kesäkuussa 2011. Vuonna 1998 säädetty laki ampuma-aseista ja ampumatarpeista ei enää täyttänyt Euroopan parlamentin vaatimuksia. Lakimuutos johtuu myös kansallisista muutostarpeista, jotka tulivat ilmi Suomessa tapahtuneen kouluampumisen jälkeen vuonna 2007.

Ampuma-aselain ja siihen liittyvien säädösten uudistamishanke asetettiin 29.9.2008 ja uudet lait astuvat voimaan 13.6.2011. Muutoksia tulee ampuma-aselain lisäksi rikoslakiin, poliisilakiin ja asevelvollisuuslakiin. Tällä hetkellä Suomessa on noin 1,5 miljoonaa luvallista asetta ja Suomi sijoittuu asukasmäärään suhteutettuna ampuma-aseiden lukumäärässä maailman kärkitilastoon heti Yhdysvaltojen, Jemenin ja Norjan jälkeen.

Tässä tutkimuksessa selvitetään yleisesti ampumaharrastusten yleisyyttä Suomessa, ampuma-aselakia sekä sen historiaa keskittyen uusiin lakimuutoksiin. Lisäksi tarkastellaan ampuma-aseen lupakäsittelyä ja sen muutosta asiakirjatutkimuksen avulla sekä tehdään mielipidetutkimusta aseharrastajien keskuudessa lakimuutoksen vaikutuksista. Tutkimuksessa pyritään selvittämään lisääkö ampuma-aselain muutos aseturvallisuutta Suomessa.

ASIASANAT:

AMPUMA-ASE, AMPUMA-ASELAKI, AMPUMAUURHEILU, ASEKERÄILY, ASERAJOITUKSET,
ASETURVALLISUUS, ILMOITUSVELVOLLISUUS, LAKIMUUTOS, LUPAHAKEMUS,
METSÄSTYS, PISTOOLI, REVOLVERI

Sini Jarasto

THE CHANGE OF FIRE-ARMS ACT IN FINLAND IN 2011

Fire-arms act and some laws attached to it are changing in June 2011. The law of fire arms and ammunition that was regulated in the year 1998 did not meet the demands of the European Parliament. The law is changing also due to the national needs of change that came to be acknowledged after the school shooting that took place in 2007.

The process of renewing the fire-arms act and some regulations attached to it was set on 29th of September in 2008, and the new laws take effect on 13th of June this year. Als, the criminal code, the police code and the code for liability of military service will have some changes. At the moment, there are approximately 1.5 million legal weapons in Finland and it follows right after The United States of America, Yemen and Norway in the number of weapons proportion to inhabitants.

In this thesis, I am clarifying the generality of fire-arms as hobbies in Finland, the fire-arms act and its history, focusing mainly on the new changes in the law. I am also examining the fire-arm permission treatment and the change of it through document study and carrying out an opinion survey in the midst of fire arms devotees about the impacts of the amendment. The main focus in this thesis is to find out whether the law change adds fire-arms safety in Finland.

KEYWORDS:

AMENDMENT, FIRE-ARM, FIRE-ARMS ACT, GUN SAFETY, HUNTING, OBLIGATION TO DISCLOSE, PERMISSION TREATMENT, PISTOL, REVOLVER

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkimuksen tausta	7
1.2 Tutkimuksen ajankohtaisuus	8
1.3 Tutkimusmenetelmät, tutkimuskysymykset ja rajaukset	9
1.4 Kirjallisuuskatsaus	10
2 AMPUMA-ASEET JA AMPUMA-ASELAKI	11
2.1 Ampuma-ase	11
2.2 Ampuma-aseurheilu ja -harrastukset Suomessa	12
2.2.1 Ampumaurheilu	12
2.2.2 Metsästys	12
2.2.3 Asekeräily	13
2.3 Ampuma-aselaki ja sen historiaa	14
2.3.1 Ampuma-aselain historiaa	14
2.3.2 Nykyinen ampuma-aselaki	15
3 LAKIMUUTOKSET JA LUPAKÄSITTELY	16
3.1 Ampuma-aselain muutokset	16
3.2 Rikoslain muutos	19
3.3 Poliisilain muutos	20
3.4 Asevelvollisuuslain muutos	21
3.5 Ampuma-aseluvat	22
3.5.1 Lupakäsittely	22

3.5.2 Aseluvat Etelä-Karjalan poliisilaitoksessa	24
3.6 Lainvalmistelu ja vaikutukset	25
3.6.1 Lain elinkaari	25
3.6.2 Ampuma-aselain muutosten vaikutusten huomiointi	26
4 KYSELYTUTKIMUS AMPUMA-ASELAIN MUUTOKSESTA	30
4.1 Tutkimuksen tausta	30
4.2 Tutkimuksen toteutustapa	30
4.3 Tutkimustulokset	31
4.3.1 Lakimuutoksen vaikutus harrastukseen	31
4.3.2 Lisääkö lakimuutos aseturvallisuutta	32
4.3.3 Lääkäreiden ilmoitusvelvollisuus ampuma-aseen hallussapitoon soveltumattomasta henkilöstä	34
4.3.4 Aseluvan ikärajan nousu	35
4.3.5 Lakimuutoksen tarpeellisuus	36
5 YHTEENVETO	37
5.1 Tutkimuksen tärkeys	37
5.2 Johtopäätökset	37
LÄHTEET	40
LIITTEET	
Liite 1. Ampuma-aselain uudistus –kyselylomake	43

KUVAT

Kuva 1. Revolveri 11

Kuva 2. Pistooli 11

KUVIOT

Kuvio 1. Lain elinkaari 25

Kuvio 2. Ampuma-aselain muutosesityksen käsittelyvaiheet 28

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta

Laki ampuma-aseista ja ampumatarpeista tuli voimaan Suomessa ensimmäistä kertaa vuonna 1933. Silloinen laki oli nykyiseen voimassaolevaan lakiin verrattuna hyvin suppea, mutta uusi ampuma-aselaki tuli voimaan vasta vuonna 1998. Muutoksia ensimmäiseen lakiin tehtiin vuosina 1953, 1982 ja 1986, mutta muutostenkin jälkeen laki oli selvästi vanhentunut eikä vastannut sen hetkisen asetekniikan ja -kehityksen asettamia vaatimuksia. Yksi keskeisimmistä syistä ampuma-aselain kokonaisuudistukseen 1990-luvun lopulla oli ampuma-aseisiin liittyvän väkivallan ja tapaturmien rajoittaminen sekä aseturvallisuuden lisääminen. Näiden vaatimusten pohjalta tulivat voimaan ampuma-aselaki ja ampuma-aseasetus 1.3.1998. (Savolainen, 1998).

Aseharrastukset, kuten metsästys ja ampumaurheilu sekä aseiden keräily ovat Suomessa suosittuja harrastuksia. (Savolainen, 1998). Vuoden 1998 lain esivalmistelujen mukaan Suomessa oli noin 2 miljoonaa luvallista ampuma-asetta. Tällä hetkellä luvallisten aseiden määrä on yhä korkea, reilut 1,5 miljoonaa asetta. Asukasmäärään suhteutettuna Suomi sijoittuukin ampuma-aseiden lukumäärässä maailman kärkitilastoon, heti Yhdysvaltojen, Jemenin ja Norjan jälkeen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että noin joka neljännellä suomalaisella on ase. (HE 106/2009).

Ennen vuoden 1998 voimaan tullutta lakia etenkin urheiluammuntaa harrastavien aseille myönnettiin hallussapitolupia huomattavasti helpommin kuin nykyään. Silloin käyttötarkoituksesta ei aina vaadittu selvitystä, vaan säännösten mukaan luvan hakijalla tuli olla luvan hakemiseen hyväksyttävä syy. Hyväksyttäviä syitä ei kuitenkaan ollut laissa määritelty tarkemmin. (HE 106/2009)

1.2 Tutkimuksen ajankohtaisuus

Vuonna 1998 säädettyä ampuma-aselakia on nyt muutettu ja ensimmäiset uudet muutokset tulivat voimaan 1.1.2010. Uusia muutoksia lakiin tulee seuraavan kerran 13.6.2011. Ampuma-aselain uudistaminen liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston antamien direktiivien täytäntöönpanoihin liittyen aseiden hankinnan ja hallussapidon valvontaan. Vuonna 1998 säädetty, ennen muutoksia voimassa ollut laki ei täyttänyt Euroopan parlamentin esittämiä vaatimuksia. (HE 106/2009). Muutos johtuu lisäksi myös vahvasti kansallisista muutostarpeista, jotka tulivat ilmi ensimmäisen Suomessa sattuneen kouluampumistapauksen jälkeen vuonna 2007. Ampuma-aselakiin vaadittiin välittömästi tiukennusta ja julkisuudessa esitettiin myös vaatimuksia käsiaseiden täydellisestä kieltämisestä. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan esitetä käsiaseiden täydellistä kieltämistä, vaan keskitytään enemmän lupakäsittelyn tiukentamiseen ja tarkentamiseen, ja lisätään lupaviranomaisen mahdollisuuksia hakijan tietojen saamisesta lupaharkintaa varten. Lisäksi käsiaseiden saannille lisätään uusia ehtoja ja pyritään parantamaan lupajärjestelmän toimivuutta. Tärkein uudistuksen tavoite on aseturvallisuuden lisääminen. (HE 106/2009)

Ampuma-aselain ja tiettyjen siihen liittyvien säädösten uudistamishanke asetettiin 29.9.2008 ja se toteutettiin kahdessa vaiheessa. Ensin valmisteltiin käsiaseiden luvansaannin edellytysten tiukentamista ja hakijoiden ja haltioiden terveydentilan valvonnan tehostamista. Toiseksi uudistettiin ampumaratoja koskeva lainsäädäntö ja selvitettiin tarve jousiaseiden ja tehokkaimpien ilma-aseiden luvanvaraistamiseen sekä kaasusumuttimia koskevien säännösten uudistamiseen. Tässä tutkimuksessa keskitytään kuitenkin ensimmäisen vaiheen muutoksiin ja erityisesti lupakäsittelyyn ja sen vaikutuksiin ampuma-aseharrastuksissa. Käsiaseiden luvansaannin tiukentuminen on herättänyt voimakasta keskustelua harrastajien keskuudessa ja sen vuoksi tutkimuksessa on keskitytty ainoastaan ensimmäisen vaiheen uudistuksiin.

Aselain päivitys edellyttää muutoksia myös muihin lakeihin ampuma-aselain lisäksi. Näitä lakeja ovat rikoslaki, poliisilaki ja asevelvollisuuslaki.

Ampuma-aselain muutos on hyvin ajankohtainen asia ja koskettaa erityisesti aseharrastajia. Tässä tutkimuksessa käydään läpi keskeisimmät ampuma-aseharrastukseen liittyvät muutokset ja tarkastellaan lain säätämistä ja muuttamista yleisesti. Lupakäsittelyn muuttuminen ja tiukentuminen on herättänyt kiivasta keskustelua erityisesti metsästäjien ja ampumaharrastajien keskuudessa, ja tässä tutkimuksessa hankitaan tietoa ampuma-aseharrastajien omista mielipiteistä muutoksesta ja niiden vaikutuksesta harrastukseen ja sen aloittamiseen. Lisäksi tarkastellaan kyseisen lakimuutoksen aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia.

1.3 Tutkimusmenetelmät, tutkimuskysymykset ja rajaukset

Tutkimusmenetelmänä käytetään kartoittavaa ja kuvailevaa asiakirjatutkimusta. Se muodostaa tutkimuksen päärunon, jota täydennetään teemahaastattelulla ja survey-kyselyllä. Tutkimusta varten haastatellaan Etelä-Karjalan poliisin lupakäsittelijää ja kysely toteutetaan sähköisesti ampuma-aseharrastajien piirissä, jotta saadaan selville molempien osapuolien mielipiteet. Ampuma-aseharrastajiin kohdistuvalla kyselyllä pyritään selvittämään, miten lupakäsittely on vaikuttanut harrastuksen aloittamiseen ja jatkamiseen sekä kartoitetaan mielipiteitä muutoksen tarpeellisuudesta, ajankohtaisuudesta ja taloudellisista vaikutuksista harrastukseen.

Poliisin lupaviranomaisen haastattelun avulla selvitetään, lisääkö lupakäsittelyn muutos työmäärää ja siten taloudellisia kustannuksia. Ampuma-aseen lupakäsittely selvitetään asiakirjatutkimuksen pohjalta ja sen lisäksi tarkastellaan lupakäytäntöä Etelä-Karjalassa.

Tutkimuksen pääkysymys on:

” Lisääkö ampuma-aselain muutos aseturvallisuutta Suomessa verrattuna vanhan lain säädöksiin?”

Vastauksen saamiseksi käsitellään seuraavia alakysymyksiä:

” Millä muilla keinoilla aseturvallisuutta voitaisiin parantaa lakimuutoksen lisäksi?”

” Miten ampuma-aselaki on muuttunut?”

” Miten lupakäsittely on muuttunut?”

Aihetta rajataan keskittymällä juuri ensimmäisen vaiheen muutoksiin, jotka liittyvät luvansaannin tiukentamiseen ja luparekisterin valvomiseen, ja jättämällä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunta vähemmälle huomiolle. Tarkoituksena on esittää muutokset ja niiden vaikutukset ymmärrettävässä muodossa selventäen lakitekstiä helpommin luettavaan muotoon.

1.4 Kirjallisuuskatsaus

Tärkeimmät lähteet ovat ampuma-aselaki, rikoslain 41. luku, Sisäasiainministeriön ohjeistukset sekä Hallituksen Esitys 106/2009. Suurin osa lähteistä on internet-lähteitä, sillä ampuma-aselakiin liittyviä kirjallisia lähteitä on harvakseltaan. Tämä johtuu siitä, että laki on pysynyt muuttumattomana pitkään eikä ampuma-aselain muutossäädöksiä julkaista usein. Lähteet ovat kotimaisia lähteitä, sillä kyse on ensisijaisesti Suomen lainsäädännöstä.

Tärkeimpiä kirjallisia lähteitä ovat Uusi ampuma-aselaki perusteluineen vuodelta 1998 ja Jyrki Talan Lakien laadinta ja vaikutukset 2005.

Ajantasaisin tieto löytyy internetistä, sillä lait muuttuvat usein monesti kirjajulkaisujen jälkeen. Tässä tutkimuksessa myös kirjat ovat luotettavia juuri ampuma-aselain vähäisen muutoksen vuoksi. Kirjajulkaisuja käytetään nimenomaan tutkittaessa vuoden 1998 lakia ennen muutoksia.

Kuvilla pyritään selkeyttämään lakien säätämisen ja muutosprosessia sekä lakimuutoksessa kyseessä olevien aseiden ulkomuotoa.

2 AMPUMA-ASEET JA AMPUMA-ASELAKI

2.1 Ampuma-ase

Ampuma-ase määritellään ampuma-aselaissa seuraavasti: ” Ampuma-aseella tarkoitetaan välinettä, jolla ruutikaasunpaineen, nallimassan räjähdyspaineen tai muun räjähdyspaineen avulla voidaan ampua luoteja, hauleja tai muita ammuksia taikka lamaannuttavia aineita siten, että siitä voi aiheutua vaaraa ihmiselle.” (Ampuma-aselaki 9.1.1998/1, 1 luku, 2§) Uusi lisäys ampuma-aseen määritelmään tulee voimaan 13.6.2011 ja siinä ampuma-aseeksi määritellään myös ” -- sellainen esine, joka muistuttaa ampuma-asetta ja joka rakenteensa tai valmistusmateriaalinsa puolesta on ilman erityistietoja ja –taitoja muunnettavissa toimivaksi ampuma-aseeksi.” (Säädös 124/2011).

Lakimuutoksella rajoitetaan ensisijaisesti käsiaseiden saatavuutta, joihin lukeutuvat seuraavat aseet: pistoolit, pienoispistoolit, revolverit ja pienoisrevolverit. Revolveri on käsituliase, jossa panokset ladataan piipun takana olevaan, pyörivään sylinteriin (Nurmi ym., 1997.) Pistoolit ovat pieniä, lyhyitä käsituliaseita (Nurmi ym., 1997), joita ammuttaessa pidetään käden tai käsien varassa.

Kuva 1: revolveri

Kuva 2: pistooli

2.2 Ampuma-aseurheilu ja –harrastukset Suomessa

Suomessa ampuma-aseisiin liittyviä harrastuksia ovat ampumaurheilu, metsästys ja aseiden keräily. Ampuma-aselain ja siihen liittyvien lakien muutoksilla on suurin vaikutus metsästyksen ja ampumaurheiluun lupakäsittelyn muuttuessa ja tiukentuessa. Asekeräilijöihin lakimuutoksella on vaikutusta luvan myöntäjän vaihtumisella sisäasiainministeriöstä poliisihallitukseen. Tämä muutos tuli voimaan vuoden 2010 alusta lähtien.

2.2.1 Ampumaurheilu

Suomessa ampumaurheilua kehittää ja edistää Suomen ampumaurheiluliitto. Se on perustettu vuonna 1919 ja liittoon kuuluvia aktiiviammumaharrastajia on noin 15 000. Erilaisia ampumalajeja on useita, mm. haulikko-, kivääri- ja riistamaaliampunta ja suosituimpana pistooliampunta. (Suomen Ampumaurheiluliitto, 2011) Urheiluammunnalla on Suomessa pitkät perinteet ja kilpa-ampujat ovat olleet menestyksekkäitä voittaen useita mitaleja jopa olympiatasolla. Koska uuden aselain muutoksen on tarkoitus rajoittaa juuri käsiaseiden saantia, osa aktiiviharrastajista kokee joutuneensa lupaviranomaisten silmätikuiksi. Ampumaurheiluliitto onkin erityisen huolissaan pistooliammunnan tulevaisuudesta, sillä uudistuksen myötä luvan käsiaseeseen voi saada 20 vuotta täyttänyt henkilö, joka on harrastanut ammuntaa aktiivisesti vähintään kaksi vuotta. Harrastuksesta pitää olla hyväksyttävä todistus näyttää poliisin lupaviranomaiselle. (Fredriksson, 2011)

2.2.2 Metsästys

Metsästys on Suomessa suosittu harrastus ja ensimmäinen metsästysseura, Suomen Metsästysyhdistys, perustettiin jo vuonna 1865. Se on myös ensimmäinen Suomessa perustettu ampumaseura. (Suomen ampumaurheiluliitto, 2011.)

Vuonna 1962 perustettiin Metsästäjien Keskusjärjestö metsästyslilla, jolla määriteltiin metsästyksen viranomaiset ja muut metsästyksen ja riistanhoitoon liittyvät tahot. Metsästäjien Keskusjärjestö on metsästäjien omatoimisuuteen

perustuva järjestö, jonka tehtävänä on turvata ja edistää tarkoituksen mukaista metsästystä ja riistanhoitoa. Riistanhoitopiirejä on 15 ja ne on jaettu paikallisiin riistanhoitoyhdistyksiin, jotka ovat metsästäjäorganisaation paikallistason yksiköitä. (HE 106/2009). Riistanhoitoyhdistyksillä on lakisääteisiä tehtäviä, joita ovat metsästystä ja riistanhoitoa koskevan koulutuksen ja neuvonnan järjestäminen, metsästyksen valvonta ja riistanhoidon edistäminen. Riistanhoitoyhdistykset järjestävät ampumakokeet ja metsästäjäutkunnot, metsästyksen vartioinnin alueellaan, antavat lausuntoja pyyntilupahakemuksiin ja harjoittavat valistustoimintaa esimerkiksi kouluissa. (Suomen riistakeskus, 2011a).

Suomessa on noin 300 000 metsästäjää ja Metsästysrekisteristä löytyy jopa 360 000 metsästäjän tiedot. Väkilukuun suhteutettuna Suomessa on enemmän metsästäjiä kuin missään muussa Euroopan maassa. (Suomen riistakeskus, 2011b). Ennen metsästysharrastuksen aloittamista tulee Suomessa suorittaa kaikilta metsästäjiltä vaadittava metsästäjäutkinto, jonka hyväksytysti suoritettua saa hankkia metsästyskortin. Metsästyskortilla voi osoittaa harrastuksen haettaessa aselupaa omaan aseeseen. Metsästämisessä harrastajan tulee ottaa myös huomioon metsästysoikeus, joka metsästysseuraan kuulumattomalla on vain omalla maallaan. Valtion omistamilla mailla on myös mahdollista metsästää metsästysluvan hankkimalla. (Suomen riistakeskus, 2011c).

2.2.3 Asekeräily

Suomessa on mahdollista harrastaa asekeräilyä eli aseiden tai aseiden osien säilyttämistä museossa tai kokoelmassa. Asekeräilijällä tulee olla lupa aseiden säilyttämiseen, jonka on myöntänyt 1.1.2010 alkaen Poliisihallitus. Ennen tätä lupaa on saanut lääninhallitukselta tai sisäasiainministeriöltä. Keräilijällä tulee olla myös säilytystilat, jotka sijaintipaikan poliisilaitos on hyväksynyt. Luonnollisen henkilön lisäksi asekeräilijäksi voidaan hyväksyä myös Suomessa rekisteröity tai julkista tehtävää hoitava yhteisö tai säätiö, joka on toimintansa tarkoituksen perusteella sopiva hallinnoimaan ampuma-aseita ja aseiden osia.

Tällaisilla yhteisöllä pitää olla myös poliisilaitoksen hyväksyvä asevastaava. (Poliisi, 2011a).

Vuoden 2009 alussa hyväksytyjä asekeräilijöitä on Suomessa ollut 1443. Aselupia museossa tai kokoelmassa säilytettäviin aseisiin on myönnetty yhteensä vajaat 335 000. Tämä ei kuitenkaan ole todellinen lukumäärä Suomessa olevista keräilyaseista, sillä vuoden 1933 säädetyn ampuma-aselain perusteella myönnettyistä aserekisterissä olevista luvista puuttuu käyttötarkoituseruste, jolloin keräilyaseiden määrä on suurempi kuin tiedossa olevien myönnettyjen lupien määrä. (HE 106/2009)

2.3 Ampuma-aselaki ja sen historiaa

2.3.1 Ampuma-aselain historiaa

Ensimmäinen laki ampuma-aseista ja ampumatarpeista tuli voimaan 27.1.1933. Tämä laki oli varsin suppea kokonaisuus, jossa oli ainoastaan 9 pykälää. Se sisälsi vain yleissäännökset ampuma-aseisiin ja –tarpeisiin liittyvän toiminnan luvanvaraisuudesta, luvan peruuttamisesta ja aseiden luovuttamisesta valtiolle. (Savolainen, 1998). Laissa määriteltiin myös rangaistusvaatimukset luvattomasta ammattimaisesta aseiden valmistuksesta, kaupasta tai maahantuonnista, joista rangaistuksena oli sakko tai korkeintaan yksi vuosi vankeutta. Samoin ilman lupaa ampuma-aseita tai ampumatarpeita säilyttävälle rangaistukseksi oli määritelty sakko tai kuuden kuukauden vankeus. Molemmissa tapauksissa myös aseet ja ampumatarpeet tuomittiin takavarikkoon valtiolle.

Lisäksi laissa säädettiin lupakäsittelyn kulusta, jossa arvioimisen toimitti kaksi siihen määrättyä asiantuntevaa henkilöä poliisiviranomaisen läsnäollessa. Aseen omistaja tai haltija oli kutsuttava arvioimistilaisuuteen, mutta hänen poissaolonsa ei estänyt arvioimisen suorittamista. (Säädökset alkuperäisinä 33/1933).

Ampuma-aseista ja tarpeista annettu asetus sisälsi yksityiskohtaisemmat säännökset ampuma-aseisiin liittyvästä lupamenettelystä. Laki itsessään oli

kuitenkin niin suppea, että sitä täydennettiin sekä vuonna 1982 että 1986. Useat asetuksessa säädetyt kiellot ja määräykset olivat kuitenkin 1990-luvulla sellaisia säännöksiä, joista olisi tullut säätää lailla asetuksen sijaan. Euroopan Unionin jäsenyyden edellyttämät muutokset vaativat aselain päivittämistä ja vuonna 1998 tulikin voimaan uusi ampuma-aselaki, jonka tavoitteena oli rajoittaa ampuma-aseisiin liittyvää väkivallan ja tapaturman vaaraa, aseiden käyttöön liittyvän turvallisuuden ylläpitäminen sekä lupakäytännön yhtenäistäminen. (Savolainen, 1998).

2.3.2 Nykyinen ampuma-aselaki

Suomessa on voimassa ampuma-aselaki vuodelta 1998, jolla säädellään mm. ampuma-aseiden hankkimista, lupamenettelyä, ampuma-aseiden ja -tarpeiden säilyttämistä, myymistä ja maahantuontia. Laissa myös määritellään mitkä lasketaan ampuma-aseiksi, aseiden osiksi tai ampumatarpeiksi.

Ampuma-aselain uudistusta ja tiukennusta alettiin suunnitella Jokelan koulusurmien jälkeen marraskuussa 2007 pääministeri Matti Vanhasen ehdotuksilla ampumaharrastajien aseiden säilyttämisestä ampumaradoilla. Tämä ehdotus ei kuitenkaan mennyt ajatusta pidemmälle. Syyskuussa 2008 pääministeri ehdotti käsiaseiden täyskieltoa Kauhajoen koulusurmien jälkeen saaden myös sisäministeri Anne Holmlundin tuen. Vuoden päästä tästä sisäministeriön valmisteleva uusi aselaki tuli eduskunnan käsittelyyn. Siinä ei kuitenkaan esitetty käsiaseiden täyskieltoa, vaan hakijan ikäraja nostettaisiin 18 vuodesta 20 vuoteen. (YLE, 2010). Uusi laki hyväksyttiin eduskunnassa muutoksin ja se tulee voimaan 13.6.2011.

3 LAKIMUUTOKSET JA LUPAKÄSITTELY

3.1 Ampumaaselain muutokset

Ampuma-aselakiin on tulossa muutoksia yhteensä 32 kohtaan. Tässä tutkimuksessa ei käydä kaikkia kohtia läpi, vaan keskitytään aseiden käsittelyoikeuteen, luvan saamiseen ja peruuttamiseen sekä ilmoitusvelvollisuuteen liittyviin kohtiin. Aseluvan hakumenettelyyn liittyvät muutokset käsitellään erikseen omassa luvussa. Poikkeuksena luvanvaraisuuteen ovat äänenvaimentimet, joiden hankkimiseen ei tarvita erillistä lupaa, jos henkilöllä on jo ampuma-aseeseen oikeuttava lupa. (Säädös 124/2011). Tämä on uusi lisäys 19§:ään.

Ampuma-aselain 27§ käsittelee aseenkäsittelylupaa ja sen mukaan lupa voidaan antaa 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, jota voidaan pitää sopivana käsittelemään ampuma-aseita käyttäytymisensä ja terveydentilansa puolesta. Alle 20-vuotiaalle myönnettävään aseenkäsittelylupaan lisätään kuitenkin ehto, jonka mukaan henkilöllä ei ole oikeutta käsitellä seuraavia aseita ennen 20 ikävuotta: pistooli, jonka kokonaispituus on alle 840 millimetriä, pienoispistooli, jossa käytetään .22 kaliiperista patruunaa, revolveria, jonka kokonaispituus on alle 840 millimetriä eikä pienoisrevolveria, jossa käytetään .22 kaliiperista patruunaa. (säädös 124/2011).

Hyväksyttäviin käyttötarkoituksiin on myös tehty lisäyksenä kohta 8 pykälään 43, jonka mukaan hyväksyttävä käyttötarkoitus voi myös olla 15 vuotta vaan ei 18 vuotta täyttäneen, luvanhaltijan huollettavana olevan henkilön haulikon. kiväärin, pienoiskiväärin tai yhdistelmäaseen säilyttäminen ja kuljettaminen. Luvanhaltija ei kuitenkaan saa ampua aseella. (säädös 124/2011).

Yhteisön ja säätiön asevastaavan hyväksynnän ja hyväksynnän peruuttamisen suorittaa yhteisön tai säätiön kotipaikan poliisilaitos. (Säädös 124/2011.) Esimerkiksi museolla, joka säilyttää aseita, tulee olla asevastaava, joka huolehtii aseiden lainmukaisesta säilytyksestä ja merkitsemisestä. Poliisi voi määrätä useampia asevastaavia, jos se on yhteisön toiminnan huomioon ottaen tarpeellista. Asevastaavaksi voidaan hyväksyä 18 vuotta täyttänyt henkilö, joka

käyttätymisensä ja terveydentilansa puolesta täyttää vaaditut vaatimukset. Jos asevastaava huolehtii pistooleista, pienoispistooleista, revolvereista tai pienoisrevolvereista, tulee hänen olla 20 vuotta täyttänyt. (säädös 124/2011).

Ampuma-asekouluttajaksi voidaan hyväksyä 20 vuotta täyttänyt henkilö, jolla on oikeus ampuma-aseen hallussapitoon ja joka on yhdistyksen jäsen. Henkilön tulee olla myös hyväksytysti suorittanut Poliisihallituksen määrittämät vaatimukset täyttävän ja poliisin järjestämän koulutuksen. Koulutukseen sisältyy mm. ampuma-aseita koskevaan lainsäädäntöön, ampuma-asekouluttajan oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä kouluttajana toimimiseen liittyvät opetusaiheet. Ampuma-asekouluttajaksi voidaan hyväksyä enintään 10 vuodeksi kerrallaan. (säädös 124/2011). Ampuma-asekouluttajalle annettu hyväksyntä raukeaa, jos kouluttaja kuolee tai hyväksyntää hakenut yhdistys lakkaa. Hyväksyntä on peruutettava, jos hyväksyntää hakenut yhdistys tai ampuma-asekouluttaja sitä pyytää. (säädös 124/2011).

Henkilön, jolla on toistaiseksi voimassaoleva lupa pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria varten, pitää viiden vuoden välein luvan antamisesta toimittaa viranomaiselle todistus harrastuksen jatkumisesta. Tällaisia todistuksia ovat ampuma-asekouluttajan antama todistus ampumaurheilun aktiivisesta harrastamisesta, riistanhoitoyhdistyksen antama todistus loukku- tai luolapyynnin aktiivisesta harrastamisesta tai luotettava selvitys ampuma-aseen käytöstä näytökseen tai kuvaukseen. Lupaviranomaisella on oikeus tarvittaessa pyytää lisäselvityksiä harrastuksesta. (säädös 124/2011, 53a §).

Rinnakkaisluvan myöntäminen ja voimassaolo määritellään pykälissä 54 ja 55. Rinnakkaislupa voidaan myöntää huoltajien suostumuksella haulikkoon, kivääriin, pienoiskivääriin tai yhdistelmäaseeseen sallittua eläinten ampumista tai ampumaurheilua varten 15 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka muuten täyttää luvan saajaa koskevat edellytykset. Erittäin painavasta syystä voidaan antaa rinnakkaislupa 18 vuotta täyttäneelle ampumaurheilua tai – harrastusta varten pistooliin, pienoispistooliin, revolveriin tai pienoisrevolveriin. (säädös 124/2011,

54§). Rinnakkaislupa annetaan pääsääntöisesti hallussapitoluvan voimassaoloajaksi. (säädös 124/2011, 55§.)

Lupien ja suostumuksen raukeamiseen liittyvä uudistus koskee rinnakkaisluvan raukeamista, kun hallussapitolupa raukeaa tai peruutetaan. Hallussapitolupa, joka oikeuttaa aseiden säilyttämisen ja kuljettamisen, raukeaa, kun rinnakkaisluvan voimassaolo päättyy. Hallussapitoon oikeuttava lupa on peruttava, jos huoltajat peruuttavat alaikäisen hallussapitoon oikeuttavan luvan antamista koskevan suostumuksen ja jos luvan haltija ei ole osoittanut käyttävänsä ampuma-asetta hyväksyttävään käyttötarkoitukseen tai aseiden hallussapito ei ole enää työn vuoksi välttämätöntä. (säädös 124/2011).

Lakiin lisätty kokonaan uusi pykälä on 114§, joka käsittelee ilmoitusvelvollisuutta ja ilmoitusoikeutta ampuma-aseiden hallussapitoon sopimattomasta henkilöstä. Hallituksen esityksessä (106/2009) katsottiin uuden pykälän olevan tarpeellinen, jotta saataisiin tietoa henkilön terveydentilasta. Joihinkin sairauksiin ja mielenterveyden ongelmiin liittyy kohonnut riski itselle tai toiselle aiheutettavasta väkivallasta. Uuden lain mukaan lääkärillä on ilmoitusvelvollisuus ja muilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä oikeus tehdä poliisille ilmoitus sellaisesta henkilöstä, jonka hän katsoo potilastietojen ja henkilön tapaamisten perusteella olevan sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta. Ilmoitukseen tulee liittää kannanotto perusteluineen sopimattomuudesta. (säädös 124/2011).

Terveydenhuollon ammattilaisille ei kuitenkaan anneta pääsyä aserekisteriin, vaan ilmoitus sopimattomuudesta tulee tehdä tietämättä sitä, onko henkilöllä oikeutta ampuma-aseiden hallussapitoon. Poliisiviranomainen tarkastaa ilmoituksen perusteella rekisteristä, onko henkilöllä ampuma-aseiden tai aseiden osaan oikeuttavaa hallussapitolupaa ja ryhtyisi tämän tiedon perusteella mahdollisiin luvan peruuttamistoimenpiteisiin. Henkilötietolaki ja potilaan asemasta ja oikeuksista annettu laki vaativat henkilön suostumuksen asianomaisen henkilötietojen käsittelemiseksi. Lakiin ei kuitenkaan ole lisätty vaatimusta asianomaisen suostumuksesta tietojen luovuttamiseen poliisiviranomaiselle, vaan asiasta keskusteleminen on jätetty terveydenhuollon

harkintaan. (HE 106/2009). Juuri tämä oikeus antaa tietoja ilman asianomaisen suostumusta on aiheuttanut laajaa keskustelua siitä, loukkaako laki perusoikeuksia. Mielestäni kuitenkin on oikeudenmukaista antaa luovutusoikeus ammattilaisille ilman potilaan suostumusta, sillä vaarallisen henkilön kohdalla tietojen luovutuksesta kertominen saattaisi käynnistää väkivaltaisen käyttäytymisen. Jos tietoja suostumuksetta luovuttamalla voidaan estää ampuma-aserikoksia ja -väärinkäyttöjä, on se mielestäni oikeutettu ja tarpeellinen muutos.

3.2 Rikoslain muutos

13.6.2011 tulee voimaan muutoksia rikoslain 41. luvun 1§:ään. Muutokset liittyvät ampuma-aselain 110§:n muutoksiin, jotka koskevat sarja- ja tunnistenumeroita sekä niiden muuttamista. Lakimuutoksen mukaan aseiden valmistajan on valmistuksen yhteydessä tehtävä ampuma-aseeseen valmistusmerkintä ja samoin yksityiseen käyttöön luovutettavaan merkitsemättömään aseeseen on tehtävä täydennysmerkintä ennen sen luovutusta viranomaisen taholta. Myös patruunoita valmistavan on tehtävä patruunoihin valmistusmerkintä valmistuksen yhteydessä. Merkintöjen poistaminen tai muuttaminen tulee myös säädellyksi uuden lakimuutoksen johdosta. (Säädös 124/2011).

Rikoslain muutokset käsittelevät valmistus- ja täydennysmerkintöjen laiminlyönnin rangaistavuutta. Muutos tulee 1§ 6. kohtaan, jossa rangaistavaksi tulee Suomeen siirretyn tai tuodun, pysyvästi ampumakelvottomaksi tehdyn aseiden tai aseiden osien poliisilaitokselle toimittamisen laiminlyönti. Ennen muutosta laissa ei ollut määritelty, että myös Suomeen tuodut, toimintakelvottomat aseet tulee toimittaa poliisilaitokselle. (Rikoslaki 19.12.1889/39).

Uusina lisäyksinä rikoslain 1§:ään tulevat kohta 7 ja 8, joilla säädellään valmistus- ja täydennysmerkinnän laiminlyöntiä ja väärennöstä. 7. kohta käsittelee merkintöjen tai merkitsemättömän aseiden toimittamisen Poliisihallitukselle merkinnän tekemistä varten laiminlyöntiä. 8:nessä kohdassa

rangaistavaksi säädetään väärän valmistus-, täydennys-, tuonti- tai pakkausmerkinnän teko tai poistaminen tai muuttaminen. Näistä rikkomuksista tuomitaan ampuma-aserikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi, myös yritys on rangaistava. (Rikoslaki 19.12.1889/39).

3.3 Poliisilain muutos

Poliisilain muutokset kohdistuvat 35§, joka käsittelee tietojen saantia viranomaisilta. Uuden säädännön mukaan poliisilla on oikeus saada viranomaiselta tarpeelliset tiedot ja asiakirjat maksutta virkatehtävän suorittamiseksi, jos sellaisen tiedon antamista tai käyttämistä ei ole lailla rajoitettu.

Poliisilla on myös oikeus saada hakijan terveydentilaan, päihteiden käyttöön ja väkivaltaiseen käytökseen liittyviä tietoja, jos on syytä epäillä, ettei hakija enää täytä luvan voimassaolon jatkumisen edellytyksiä.

Ampuma-aselain mukaisen luvan hakijan henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten poliisilla on oikeus saada salassapitovelvollisuuden estämättä tietoja asevelvollisen hakijan palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta sekä hakijaa koskevia terveystietoja, jotka ovat välttämättömiä luvan saannin edellytysten tai ehtojen täyttymisen arvioimiseksi. Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta tekee päällystöön kuuluva poliisimies. (säädös 126/2011).

Ennen muutosta voimassa ollut laki ei ollut määritellyt poliisille oikeuksia saada tietoja asevelvollisen hakijan palvelusajasta tai -kelpoisuudesta. Lisäksi uutena lisäyksenä vanhaan, vielä voimassaolevaan lakiin, on lisätty oikeus saada tietoja jo luvan myöntämisharkinnan aikana, ei pelkästään luvan voimassaolon jatkumisen harkintaan liittyen. (HE 106/2009).

36§ tullut muutos antaa poliisille oikeuden saada tietoja lupahallintoa varten yksityiseltä yhteisöltä ja henkilöltä siten kuin 35§:ssä säädetään. (säädös 126/2011).

3.4 Asevelvollisuuslain muutos

Asevelvollisuuslakiin tulee muutos lisäämällä uusi 97a §, joka koskee tietojen luovuttamista ampuma-aselain mukaisen luvan hakijoista sekä hyväksynnän saajaksi haettavasta ja hyväksynnän saaneesta. Lakimuutoksella annetaan sotilasviranomaiselle oikeus antaa poliisille asevelvollisrekisteristä asevelvollisen käyttäytymistä koskevia tietoja, jos on perusteltua syytä katsoa asevelvollisen olevan käyttäytymisensä perusteella sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta. Ilmoituksessa tulee olla sopimattomuutta koskeva kannanotto perusteluineen. (säädös 127/2011).

Hallituksen esityksessä tämän lakimuutoksen katsottiin olevan olennainen ja tarpeellinen, sillä se antaa tietoa erityisesti palveluksensa keskeyttäneistä hakijoista, joiden keskeytyksen syynä voi olla puolustusvoimien arvio siitä, ettei henkilö ole sopiva käyttämään ampuma-aseita johdetussa koulutuksessa. Tällöin hän tuskin on sopiva käyttämään ampuma-aseita siviilissäkään. Asevelvollisrekisteriin voidaan myös merkitä tietoja rangaistuksista ja seuraamuksista, joilla voi olla merkitystä myös poliisin lupaharkinnassa. Uusi lakimuutos antaa sotilasviranomaiselle mahdollisuuden oma-aloitteisesti ilmoittaa poliisille tilanteesta, jossa asianomaisen palvelus keskeytettäisiin ilmeisen turvallisuusriskin takia. (HE 106/2009).

3.5 Ampuma-aseluvat

3.5.1 Lupakäsittely

Paikallinen poliisi antaa ja peruuttaa luvat ampuma-aseille tai niiden osille. Vuonna 2007 tuli voimaan aselupakäytännön yhtenäistämisohje, joka on voimassa 18.10.2012 saakka. Uusilla ohjeilla pyritään siihen, että lupakäytäntö olisi kaikkialla tasavertaista ja aselupia myönnettäisiin yhdenmukaisin ohjein. Aselaissa on määritelty tarkemmin aselupien saamisen edellytykset. Uusien ohjeiden myötä pyritään myös siihen, että jo lupaa haettaessa voitaisiin estää ennalta aseiden väärinkäyttöä ja rikoksia. Huomiota kiinnitetään entistä enemmän siihen, täytyvätkö luvan antamisen ja peruuttamisen edellytykset. Lupahakemuksen hylkääminen harkitaan aina tapauskohtaisesti ja sen perusteet voivat liittyä hakijaan, hakijan henkilökohtaisiin ominaisuuksiin tai olosuhteisiin taikka kyseessä olevaan aseeseen. (Poliisi, 2011b).

Lupahakemus toimitetaan poliisilaitokselle ja se tulee jättää henkilökohtaisesti. Ampuma-aseen hankkimislupa voidaan myöntää vain 18 vuotta täyttäneelle henkilölle. (Poliisi, 2011c). Yhtenäistämisohjeen mukaisesti kaikki luvanhakijat haastatellaan hakemuksen jättämisen yhteydessä, ensimmäistä lupaa hakevat haastatellaan erikseen. Lisäksi käsiaseisiin lupaa hakevat henkilöt on haastateltava erikseen, vaikka he eivät hakisi lupaa ensimmäistä kertaa. (Poliisi, 2010d).

Aina ampuma-aseen hankkimislupaa haettaessa on esitettävä hyväksyttävä käyttötarkoitus aseiden hankkimista varten. Hyväksyttäviä käyttötarkoituksia ovat seuraavat:

- metsästyslainsäädännön mukaan sallittu eläinten ampuminen
- ampumaurheilu- ja harrastus
- työ, jossa ase on välttämätön
- näytös, kuvaus tai muu vastaava esitys
- museossa ja kokoelmassa pitäminen
- muistoesineenä säilyttäminen

(Poliisi, 2011e).

Seuraavat muutokset koskien aseiden hankkimislupaa tulevat voimaan 13.6.2011, mutta osittain niitä noudatetaan jo joissakin poliisilaitoksissa.

Ampuma-aseiden hankkimislupaa hakijalle voidaan myöntää lupa vain sellaista asetta tai aseiden osaa varten, joka ei liian suurena, kaliiperin tai muiden ominaisuuksien perusteella ole hakijan käyttötarkoitukseen sopimaton. (säädos 124/2011, 44§). Hankkimislupa voidaan antaa sellaiselle 18 vuotta täyttäneelle henkilölle, joka terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella soveltuu pitämään hallussaan ampuma-asetta. Luvan myöntävällä viranomaisella on oikeus saada hakijasta lääketieteellinen arvio, jos myöntäjällä on syytä epäillä hakijan soveltuvuutta ampuma-aseiden hallussapitoon. Asevelvollisen hakijan on esitettävä selvitys suoritetusta palveluksesta tai jos palvelusta ei ole vielä suoritettu, on esitettävä määräys palveluksen aloittamisesta tai palveluksen keskeyttämisestä keskeytysyhteyteen. (säädos 124/2011, 45§).

Pistoolia, pienoispistoolia, revolveria tai pienoisrevolveria hankittaessa tulee hakijan olla 20 vuotta täyttänyt, ja hänen tulee esittää ampumisurheiluun käytettävää asetta hankkiessaan ampuma-asekouluttajan antama todistus vähintään kaksi vuotta aktiivisesti jatkuneesta harrastuksesta. Ampumaurheilu ja harrastus katsotaan aktiiviseksi, jos se on ampumaurheilun harjoittelua, kilpailamista, valmentamista tai ampuma-aseiden käytön kouluttamista (säädos 124/2011, 45§). Lupa myönnetään aluksi viiden vuoden määräajaksi ja sen jälkeen toistaiseksi voimassaolevaksi. (Sisäasiainministeriö, 2011). Haettaessa lupaa metsästyslainsäädännön mukaan sallittua eläinten ampumista varten on hakijan esitettävä harrastuksesta luotettava selvitys, joka on esimerkiksi metsästyskortti. Jos haetaan lupaa pienoispistoolin tai pienoisrevolverin käyttöön metsästyksessä, tulee esittää myös riistanhoitoyhdistyksen antama todistus aktiivisesta harrastuksesta. (säädos 124/2011 45§ kohta 1). Harrastus katsotaan aktiiviseksi, jos kyseessä olevalla aseella harjoitetaan säännönmukaista pyyntiä metsästyskausittain, johon muunlainen kuin kyseessä oleva ase ei hyvin sovellu. Tällaista pyyntiä katsotaan olevan luolassa, loukussa

tai vastaavasti ahtaassa tilassa olevan eläimen metsästykseen liittyvä lopettaminen. (säädös 124/2011, 45§).

Lisäksi hakemuksen käsittelyn edellytyksenä tulee olemaan soveltuvuustestin suorittaminen, jossa lupanhakija suorittaa lupaviranomaisen järjestämän, hakijan henkilökohtaista sopivuutta ampuma-aseen tai aseosien hallussapitoon selvittävän soveltuvuustestin. Testin tulosta voidaan käyttää vain hakijan henkilökohtaista sopivuutta arvioitaessa eikä testin tulosta yksinään voida käyttää kielteisen päätöksen perusteena. (säädös 124/2011, 45c§).

3.5.2 Aseluvat Etelä-Karjalan poliisilaitoksessa

Etelä-Karjalan poliisilaitoksella aselupien myöntämiseen sovelletaan nykyistä, vielä toistaiseksi voimassa olevaa lakia 13.6.2011 saakka, jolloin uusi laki astuu voimaan. Vuonna 2010 myönnettiin noin 1700 aselupaa ja peruutettiin joitakin kymmeniä lupia. Varoituksia käytetään jonkin verran, jos aseluvan haltijan tekemä rikkomus on ollut lievä ja aseosien hallussapitoon on ollut vahva peruste. (Mikkonen, 2011). Lupaa ei siis automaattisesti peruta, vaikka aseosien haltija tuomittaisiin rikkeestä. Yleisimmät lupien peruuttamissyynä ovat erilaiset häiriökäyttäytymiset, kuten törkeät rattijuopumukset, säilöönotot tai muut alkoholin aiheuttamat ongelmat. Yleisimmät luvan hylkäämisperusteet ovat riittämätön selvitys harrastuksen aktiivisuudesta tai metsästyskortin puuttuminen, kun haetaan aselupaa metsästysperustein. (Mikkonen, 2011).

Etelä-Karjalan poliisilaitoksella uskotaan soveltuvuustestin lisäävän työtä merkittävästi. Jokainen aseluvan hakija joutuu suorittamaan testin ja sen tekemiseen tullaan varaamaan noin tunti hakijaa kohden. Testi suoritetaan siihen tarkoitettulla tietokoneella ja se koostuu yli 200 kysymyksestä. Testin suorittamista pitää olla valvomassa poliisiviranomainen. Haastatteluun tulevat edelleen vain ensimmäisen aseosien hankkijat ja uutena lisäyksenä kaikki käsiaseosien eli pistoolin, pienoispistoolin, revolverin tai pienoisrevolverin hankkijat. (Mikkonen, 2011). Mikkonen ei usko lääkäreiden ilmoitusvelvollisuuden aseosien käsittelyyn sopimattomista henkilöistä lisäävän

työtä huomattavasti, sillä nykyään on käytössä sama käytäntö ajokortin suhteen.

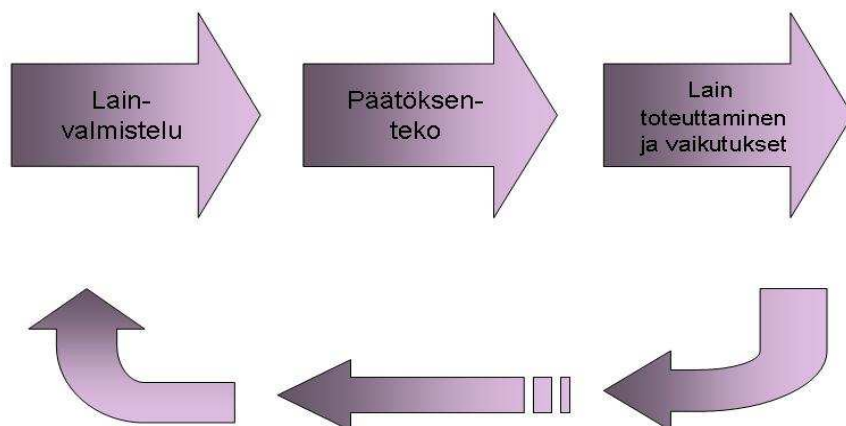
3.6 Lainvalmistelu ja vaikutukset

3.6.1 Lain elinkaari

Lainvalmistelussa Suomessa on yleensä viisi pääkohtaa:

1. aloite lainsäädäntötoimeen
2. esivalmistelu
3. perusvalmistelu
4. lausunto- ja kuulemisvaihe
5. jatkovalmistelu

Näiden vaiheiden tuloksena syntyy valmis säädösehdotus, joka saatetaan päätöksentekijöiden ratkaistavaksi. (Tala, 2005, 95).

Kuvio 1. Lain elinkaari (Tala, 2005,1)

Suomessa lakien vaikutuksista laaditaan hallituksen esitykseen jaottelu, jossa normaalisti käsitellään taloudelliset vaikutukset, vaikutukset viranomaisten toimintaan, ympäristövaikutukset ja sosiaaliset vaikutukset. Myös muita vaikutuksia voidaan tarkastella riippuen esityksestä. (Tala, 2005, 149). Ampuma-aselain muutokseen liittyvistä vaikutuksista on hallituksen esityksessä tarkasteltu lakimuutoksen vaikutuksia viranomaistoimintaan ja asealan elinkeinonharjoittajien toimintaan.

Hyödyllinen vaikutusten erottelu olisi tämän lakimuutoksen kohdalla ollut ”lain vaikutusten jakaminen tavoitteen suuntaisiin ja toisaalta muunlaisiin vaikutuksiin” (Tala, 2005, 149.) Ampuma-aselain muutosta on kritisoitu nimenomaan liian hätäisenä tehdyksi ja että vaikutusten todellinen tarkastelu olisi jäänyt liian vähäiseksi kiireessä. Hallituksen esityksessä ei olekaan tarkasteltu lakimuutosten vaikutusta esimerkiksi ampumaurheilijoiden näkökulmasta, vaan lähinnä on otettu huomioon pelkästään ampumaurheiluseurat ja -yhdistykset sekä heille mahdollisesti koituva hyöty lakimuutoksesta.

3.6.2 Ampuma-aselain muutosten vaikutusten huomiointi

Hallituksen esityksessä on käsitelty lakimuutoksen vaikutuksia lähinnä viranomaisten ja asealan elinkeinonharjoittajien toimintaan liittyen. Pistooleilla, pienoispistooleilla, revolvereilla ja pienoisrevolvereilla tapahtuvan ampumaurheilun keskittäminen seuroihin ja yhdistyksiin tulee kasvattamaan niiden merkitystä yhteiskunnassa. (He 106/2009). Tämä aiheuttaa myös taloudellista muutosta seura- ja jäsenmaksujen muodossa. Muutoksen myötä myös lupaviranomaisen ja ampumaseuran välinen yhteistyö lisääntyy. (HE 106/2009).

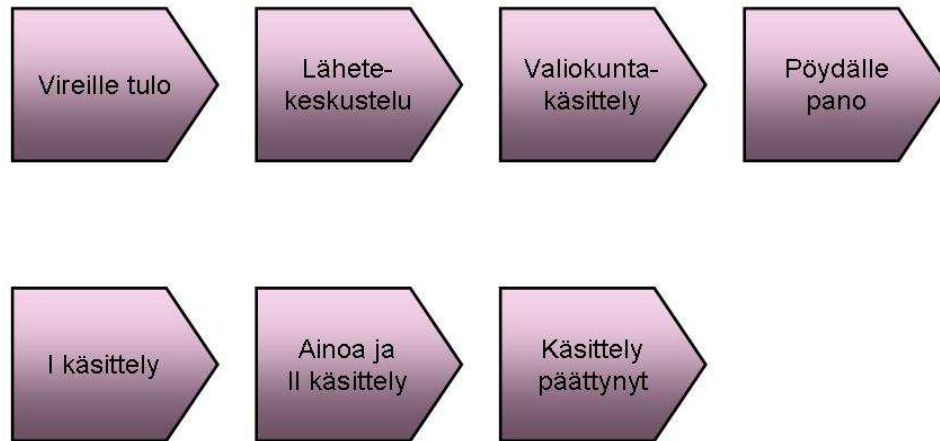
Poliisin lupaviranomaisen työmäärään muutoksen arvellaan hallituksen esityksen mukaan vaikuttavan sekä työmäärää vähentävästi että lisäävästi. Vähentävästi siten, että käsiaseluvan myöntämisen edellytysten tiukentuessa haettavien ampuma-aselupien määrän arvioidaan vähentyvän noin puoleen nykyisestä, joka vähentää lupaviranomaiseen hakemusten käsittelyyn kuluva

aikaa. Toisaalta viiden vuoden määräaika aiheuttaa taas työmäärän lisääntymistä, jolloin voidaan katsoa lupaviranomaisen työmäärän palaavan suunnilleen nykyiseen tilaan. Henkilön soveltuvuuteen liittyvät uudet menettelyt, mm. soveltuvuustesti, sekä viranomaisten välinen lisääntynyt tietojenvaihto lisäävät lupaviranomaisen työmäärää. (HE 106/2009).

Sisäasiainministeriölle tulee lakimuutoksen myötä joitakin uusia tehtäviä, kuten ampuma-asekouluttajan hyväksymistä tarkoittavien hakemusten käsittely. Lisäksi sisäasiainministeriö käsittelee ensivaiheessa keskitetysti lääkärin ja terveydenhuollon henkilöstön lähettämät ilmoitukset, jonka jälkeen ne toimitetaan hakijan kotikunnan poliisilaitokseen. Käytännössä näitä ilmoituksia arvioidaan tulevan vuodessa vain enintään joitakin satoja, joten niiden käsittely ei tuntuvasti lisää työmäärää poliisilaitoksissa. (HE 106/2009).

Asealan elinkeinoharjoittajiin kohdistuva muutos saattaisi aiheuttaa myynnin pienenemistä käsiaselupien saatavuuden vähentyessä. Työn määrää lisää voimaan tuleva määräys merkintöjen tekemisestä ja varmistamisesta, mutta merkitseminen pyritään toteuttamaan mahdollisimman kustannustehokkaasti heikentämättä suomalaista ase-elinkeinoa ja sen kilpailukykyä. (HE 106/2009).

Ampuma-aselain muutosesityksen käsittelyvaiheet:

Kuvio 2. Ampuma-aselain muutosesityksen käsittelyvaiheet (Eduskunta, 2009)

Muutosesitys tuli vireille 8.9.2009, jolloin se ilmoitettiin annetuksi täysistunnossa.

Lähetekeskustelu alkoi 10.9.2009, jossa tehtiin päätös asian lähettämisestä hallintovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan oli annettava asiasta lausunto.

Valiokuntakäsittely valmistui 7.10.2010 ja siellä annettiin päätösehdotus, jonka mukaan valiokunta ehdottaa eduskunnan hyväksyvän hallituksen esityksen muutettuna. Valiokunnan mietintö pantiin pöydälle 14.10.2010 pidettävään täysistuntoon, jolloin alkoi asian ensimmäinen käsittely. Ensimmäinen käsittely päättyi 20.10.2010 eduskunnan päätöksellä hyväksyä hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset valiokunnan mietinnön mukaisesti. Ainoa ja toinen käsittely alkoi 26.10.2010 ja päättyi seuraavana päivänä eduskunnan

hyväksyntään mietintöön sisältyvistä lausumaehdotuksista. Asian käsittely päättyi tähän. (Eduskunta, 2009).

Helmikuussa 2011 hallitus esitti, että tasavallan presidentti vahvistaisi lait, joilla muutettaisiin ampuma-aseita koskevia lakeja. (Sisäasiainministeriö, 2011). Lait vahvistettiin 11.2.2011.

4 KYSELYTUTKIMUS AMPUMA-ASELAIN MUUTOKSESTA

4.1 Tutkimuksen tausta

Tutkimuksen kohderyhmäksi valikoituivat ampuma-aseharrastajat eli ampumaurheilijat, metsästäjät ja asekeräilijät. Lakimuutoksella tulee olemaan suurin vaikutus juuri näiden ryhmien edustajille, joten heidän mielipiteensä ja parannusehdotuksensa nousivat tärkeäksi tutkimuskohdaksi. Ampumaharrastajat ovat kokeneet, että asiantuntijoiden mielipiteitä ei ole kuunneltu riittävästi lakimuutosehdotusta laadittaessa ja siksi mielestäni oli ratkaisevan tärkeää tutkimuskysymyksen vastauksen selvittämiseksi saada tietoa juuri aseita paljon käsitteleviltä. Parhaiten kaikkien edellä mainittujen ryhmien edustajat tavoittaa sähköisesti, joten kyselykin päätettiin tehdä sähköisessä muodossa.

4.2 Tutkimuksen toteutustapa

Tutkimus toteutetaan käyttämällä hyväksi sosiaalista mediaa, Facebookia, jonka kautta nykyään tavoittaa suuren ryhmän eri ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia henkilöitä. Tutkimustyyppiä valikoitiin kvalitatiivinen survey-tutkimus, jossa käytetään avoimia kysymyksiä. (Liite 1). Kvalitatiiviselle tutkimustavalle tyypillisenä piirteenä kyselyn kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotoksen menetelmää käyttäen. Aineiston hankinnassa tärkeänä pidetään laadullisten metodien käyttöä eli tärkeää on saada kyselyyn vastaavien omista näkemyksistä ja mielipiteistä tietoa. (Hirsjärvi ym., 2007, 160). Tiedon käsittelyn helpottamiseksi avoimia kysymyksiä on viisi, joihin kyselyyn vastaavat voivat vastata omien mielipiteidensä, tietopohjansa ja näkemyksensä perusteella. Kysymykset liittyvät aselakimuutoksen pääkohtiin ja aseturvallisuuden lisäämiseen. Kysely toteutetaan Facebookin Aselaki-Epäkohdat sivustolla, josta linkin kautta ryhmän jäsenet pääsevät vastaamaan kysymyksiin omalla nimellään tai anonyymisti.

4.3 Tutkimustulokset

Sosiaalisen median, Facebookin, kautta toteutettu kysely tehtiin Aselaki-Epäkohdat-ryhmän sivuston kautta survey-kyselynä, jossa ryhmän jäsenet vastasivat viiteen avoimeen kysymykseen html-lomakepohjalle tehdyssä kyselyssä. Perusryhmänä toimivat koko sivuston jäsenet, 318 jäsentä, joista valittiin sattumanvarainen 70 jäsenen otos. Vastauksia tuli yhteensä 30 ja tällöin vastausprosentiksi tuli 42,9%, joka kyselyn luotettavuutta mitattaessa on luotettava tulos. Kaikki kyselyyn vastanneet harrastivat joko ammuntaa, metsästystä tai aseiden keräilyä. 90% vastanneista harrasti ammuntaa, lajeina toiminnallinen urheilu-ammunta (IPSC), sovellettu reserviläisammunta (SRA), kivääriammunta ja tarkemmin määrittelemätön urheiluammunta. Noin 47% vastaajista harrasti metsästystä ja luolapyydystä. Yhteensä vastanneista hieman alle puolet harrasti sekä ammuntaa että metsästystä. Asekeräilyä harrasti yksi kyselyyn vastannut. Vastaajien ikäjakauma oli 19 vuodesta 57 vuoteen, yli 30-vuotiaita oli 60% vastanneista. (Liite 1).

Kyselyn avulla pyrittiin selvittämään sellaisten henkilöiden mielipiteitä ja parannusehdotuksia, joita lakimuutos henkilökohtaisesti koskettaa. Seuraavaksi käydään läpi vastaukset kysymys kerrallaan.

4.3.1 Lakimuutoksen vaikutus harrastukseen

Ensimmäinen kysymys oli ” harrastatko ampumaurheilua, metsästystä tai asekeräilyä? Jos harrastat, miten koet lakimuutoksen vaikuttavan harrastukseesi?”. Kaikki vastaajat kokivat lakimuutoksen vaikuttavan harrastukseensa negatiivisesti ja harrastuksen aloittamista tai jatkamista vaikeuttavasti. Erityisen huolestuneita vastaajat olivat junioriharrastajien ja uusien, harrastusta aloittavien suhteen, sillä käsiaseiden ikärajan noston koettiin vaikuttavan erittäin heikentävästi harrastuksen aloitusmahdollisuuksiin. Koska uuden lain mukaan luvan käsiaseeseen voi saada vasta 20 vuotta täyttänyt, 2 vuotta aktiivisesti ammuntaa harrastanut, tarkoittaa se käytännössä sitä, että harrastus pitäisi aloittaa laina-aseilla, joita ampuma-seuroilla on niukasti tarjolla. Vastaajia huolestutti ampumisharrastuksen täydellinen

katoaminen ajan myötä, sillä ampumisharrastuksen todistamiseen tarvitaan lausunto poliisin kouluttamalta asekouluttajalta, joita ei tällä hetkellä ole lainkaan. (Liite 1).

Toinen vastaajia huolestuttanut asia oli kustannusten nouseminen. Lupien uusiminen viiden vuoden määräajoin nostaa huomattavasti harrastajien kustannuksia, varsinkin jos pitää uusia useamman aseensa lupa. Hakuprosessi koettiin sekavaksi ja hankalaksi, ja erityisesti lakimuutoksen aiheuttama lupaprosessin kallistuminen aiheutti kielteisyyttä lakimuutosta kohtaan. Lisäksi eräs hankalaksi noussut tekijä oli lääkärinlausuntojen saamisen vaikeus, sillä yksi vastaajista oli kohdannut ongelman yrittäessään löytää lääkäriä, joka olisi suostunut myöntämään hänelle lääkärintodistuksen tai tekemään ylipäätään arvioinnin. Useammatkin vastaajat kokivat hankalaksi löytää lääkäriä, joka suostuisi arvioimaan hakijan terveydentilan aseluvan hakemista varten. (Liite 1).

4.3.2 Lisääkö lakimuutos aseturvallisuutta

Toisena kysyttiin ”mitä mieltä olet lakimuutoksesta, onko se oikea tapa lisätä aseturvallisuutta vai olisiko aseturvallisuuden lisäämiseen mahdollisesti muita keinoja?”. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, että lakimuutos olisi yksiselitteisesti ollut oikea tapa aseturvallisuuden lisäämiseen. 93% vastaajista koki asemuutoksen olevan huono tapa aseturvallisuuden lisäämiseen tai jopa heikentävän aseturvallisuutta. Vain noin 7% vastaajista katsoi lakimuutoksesta olevan jotain hyötyä liittyen ensimmäistä kertaa lupaa haettavasta tehtävään perusteellisempaan selvitykseen ja haastattelujen tarkentumiseen ja lisääntymiseen. Kaikissa tapauksissa 20 vuoden ikäraja koettiin liian korkeaksi ja harrastusta haittaavaksi. (Liite 1).

Vastaajat olivat sitä mieltä, että ikäraja- ja saantitukennukset eivät lisää aseturvallisuutta jo pelkästään siitä syystä, että laillisella aseella tehdään Suomessa minimalistisen vähän rikoksia. Todelliseksi ongelmaksi koettiin laittomat aseet ja niistä saatavat vähäiset rangaistukset. Vastaajien mielestä tulisi keskittyä harrastajien asehankinnan vaikeuttamisen sijasta laittomien aseiden markkinoilta karsimiseen ja niiden hallussapidosta rankaisemiseen.

Poliisiviranomaisen aserekisterin vanhanaikaisuus ja keskeneräisyys nähtiin myös parannusta kaipaavana seikkana. Rekisterin ollessa ajankohtainen ja tarkka, voisivat viranomaiset paremmin seurata esimerkiksi pahoinpitelytuomion saaneiden henkilöiden asetilannetta. Lakimuutoksen pelättiin myös luovan mahdollisuuden pimeiden aseiden markkinoille, kun luvallisten aseiden hankkimisesta tehdään työlästä ja hankalaa. (Liite 1).

Vastaajat saivat esittää myös ehdotuksia aseturvallisuuden parantamiseksi Suomessa. Tärkeäksi koettiin ampuma- ja metsästysseuroissa harrastaminen, jolloin aseturvallisuus parantuisi, kun aseita opittaisiin käsittelemään ja käyttämään oikein asianmukaisessa valvonnassa.

Yhdeksi ehdotukseksi aselupien käytännölliseksi myöntämistavaksi ehdotettiin asepassia tai ampuma-aseen hallussapitokorttia, johon merkittäisiin ajokortin tapaa kirjaimet siitä, minkä tyyppisen aseeseen passin hallussapitäjä saa hankkia. Passia haettaessa hakijasta tehtäisiin perusteellinen selvitys, ja haastattelujen ja harrastusten perusteella myönnettäisiin hankintalupa tietyntyyppisille aseille. Tämän jälkeen aseenhaltijaksi sopivaksi katsottu henkilö saisi hankkia tarvitsemansa määrän passin mukaisia aseita, jotka poliisi tilastoisi tietokantaansa. (Liite 1).

Kehityskohteeksi katsottiin myös terveydenhuoltopalvelujen, erityisesti mielenterveyspalvelujen, kehittäminen ja parantaminen. Vastaajat kokivat erityisesti nuorten mielenterveyspalvelujen olevan heikossa tilassa ja avun saamisen olevan vaikeaa. Vastaajien mielestä aselupia myöntävien viranomaisten tulisi keskittyä myönnettävää asetyyppiä enemmän siihen, millaiselle henkilölle ase luovutetaan. Terveystietojen seurannan kehittäminen ja niiden vaihtaminen eri viranomaisten välillä lisäisi myös vastaajien mielestä aseturvallisuutta. (Liite 1).

4.3.3 Lääkäreiden ilmoitusvelvollisuus ampuma-aseen hallussapitoon soveltumattomasta henkilöstä

Kolmantena vastaajilta kysyttiin ”onko mielestäsi lääkäreiden ilmoitusvelvollisuus ampuma-aseen hallussapitoon soveltumattomasta henkilöstä hyödyllinen uudistus vai rikkooko se yksityisyyden suojaa?”.

Tämä kysymys koettiin usean vastaajan kohdalla ristiriitaiseksi. 30% vastaajista koki uudistuksen osittain hyödylliseksi, sillä henkilön psyykkisen terveyden katsottiin olevan tarpeellinen peruste aseluvan tarkistamiselle. Ristiriitaa aiheutti lääkärien kyky potilaan mielentilan arvioimiseen lyhyessä ajassa, lääkärien mahdollinen ylireagointi tai ”varman päälle pelaaminen” lääkärintodistusta annettaessa ja lääkärien lausuntojen todentaminen tilanteissa, joissa lääkäri ja potilas eivät tule keskenään toimeen. 10% vastaajista oli sitä mieltä, että lääkäreille pitäisi antaa mahdollisuus ilmoittaa aseiden hallussapitoon soveltumattomasta henkilöstä, mutta vastaajien mielestä ei olisi tarpeellista ilmoittaa kaikista tällaisista henkilöistä. Ilmoitus pitäisi siis jättää lääkärin oman harkinnan varaan tai ilmoitusvelvollisuus tulisi vastaavasti kohdentaa erityisesti sellaisiin lääkäreihin, jotka työkseen diagnosoivat ja hoitavat mielenterveysongelmaisia. (Liite 1).

50% vastaavista oli sitä mieltä, että ilmoitusvelvollisuus on huono uudistus ja rikkoo yksityisyyden suojaa. Lääkärin ja potilaan välisen suhteen pitäisi olla yksityinen ja luotettava, ja uudistuksen myötä pelättiin, etteivät ongelmaiset henkilöt uskalla kertoa lääkärille ongelmistaan aseluvan menettämisen pelossa. Erittäin ongelmalliseksi koettiin masentuneiden ja muuten psyykkisesti oireilevien henkilöiden mahdollinen hoitoon hakeutumatta jättäminen siinä pelossa, että esimerkiksi masennusoireiden takia lääkäriin hakeutuva henkilö saattaisi menettää aselupansa, vaikka ei olisikaan itselleen tai ympäristölleen vaarallinen. Mielenpiteet jakautuivat ilmoitusvelvollisuuden suhteen hyvin kaksijakoisesti; ilmoitusvelvollisuuden katsottiin osin olevan hyvä, mutta kynnys hoitoon hakeutumisessa ei saisi nousta lääkärin ilmoitusvelvollisuuden vuoksi. (Liite 1).

4.3.4 Aseluvan ikärajan nousu

Neljäntenä kysymyksenä kysyttiin ”Mitä mieltä olet 20 vuoden ikärajaista pistoolin, pienoispistoolin, revolverin tai pienoisrevolverin hankintaan? Onko tästä rajoituksesta todellista hyötyä vai vaikeuttaako se vain ampumaurheilijoiden harrastusta?”. 97% vastaajista oli sitä mieltä, että ikärajan nostamisesta ei ole mitään hyötyä, vaan päinvastoin haittaa. Yksi vastaaja koki ikärajan nostosta olevan ehkä hyötyä.

Suurin huolenaihe ikärajan nostossa oli ampumisharrastuksen vaikeutuminen. Aseet ampumaurheilussa ovat erilaisia ja jotkut aseet sopivat paremmin toisille kuin toiset. Näin ollen ampumisharrastus pelkästään muilla, kuin uuden ikärajan piiriin kuuluvilla aseilla ei välttämättä ole mielekäästä. Kilpailuihin osallistumisen yhteisaseilla katsottiin olevan vaikeaa, sillä se vaatisi asevastaavan läsnäoloa, mikä taas nostaisi kustannuksia entisestään. Pistooliammunnan pelättiin loppuvan kokonaan Suomesta sitä mukaan, kun vanhat ampuvat lopettavat urheilemisen eikä uusia harrastajia enää tule aseluvan saamisen vaikeudesta johtuen. Pienoispistooliammunta on myöskin olympialaji, jonka harrastaminen tulee aloittaa ennen 20 ikävuotta, jos haluaa saavuttaa menestystä. (Liite 1).

Hyvänä ikärajana kyselyn perusteella pidettiin 18 vuotta tai esimerkiksi asevelvollisuuden suorittamista. Vastuullisen aseenkäytön ei katsottu olevan iästä kiinni, vaan henkilöstä. Vastaajat ihmettelivät myös sitä, miksi juuri lyhyet aseet ovat joutuneet kritisoinnin ja lakimuutoksen kohteeksi, vaikka ne ovat heikkotehoisempia kuin esimerkiksi haulikot. Kouluampumistapauksissakin molemmat tekijät olivat täyttäneet 20 vuotta, joten ikärajamuutos ei vastaajien mielestä voi johtua täysin ampumistapauksistakaan. Kyselyn perusteella koettiin ikärajan nostoa hyödyllisemmäksi lääkäreiden ja ammattilaisten arvioinnin käyttö lupien myöntämisessä. (Liite 1).

4.3.5 Lakimuutoksen tarpeellisuus

Viides ja viimeinen kysymys kuului ”Oliko lakiuudistus mielestäsi tarpeellinen vai tehtiinkö se kiireellä tynnyttämään kansalaisten vaatimukset käsiaseiden täyskiellolle kouluampumistapausten jälkeen?”. Reilu enemmistö vastaajista eli 90% oli sitä mieltä, että lakiuudistus tehtiin kiireessä eikä se olisi ollut tarpeellinen. Kyselyn perusteella todettiin, että vanha laki olisi ollut riittävä, jos sitä olisi sovellettu oikein. Osa vastaajista koki, että poliisiviranomaiset toimivat epä johdonmukaisesti ja myönsivät lupia eri perustein. Poliisien lupakäytännön yhtenäistämishjettä pidettiin kuitenkin turhana ja lupaprosessin sekoittavana tekijänä, vaan lakia olisi pitänyt soveltaa yhdenmukaisesti kaikissa poliisilaitoksissa. 10% vastaajista piti osaa lakimuutoksista hyödyllisinä, sillä tähän mennessä koettiin joissain kunnissa aseluvan saaneen liian helpoin perustein. (Liite 1).

Kyselyssä nousi esille myös näkökulma lehdistön vaikutuksesta lakitiukennuksen vaatimisessa, sillä lehdistössä kyselyn mukaan esitettiin puolueellisesti aseisiin liittyvät negatiiviset asiat eikä harrastajien mielipiteitä kuultu lainkaan. Muutenkin koettiin, että asiantuntijalausunnat jäivät aivan liian vähälle huomiolle, kun aselakiesitystä valmisteltiin ja lakimuutoksella halutaan vain vähentää reilusti aseiden määrää Suomessa sen sijaan, että pyrittäisiin kiinnittämään enemmän huomiota siihen, millaiset ihmiset saavat pitää aseita hallussa. Lakia kritisoitiin liian nopeasti ja huolimattomasti tehdyksi, ja vastaajat kokivat, että päättäjät halusivat saada uuden lakitiukennuksen mahdollisimman nopeasti eteenpäin, jotta voitiin osoittaa, että aseturvallisuuden eteen on tehty jotakin. Huomiota tulisi kuitenkin kiinnittää enemmän nuorten pahoinvointiin, mielenterveyspalvelujen saatavuuden helpottumiseen ja terveydenhuollon kehittämiseen. Ensiasen hankkijan kohdalla katsottiin olevan hyödyllistä suorittaa perusteellisempi tutkinta ja haastattelu henkilön soveltuvuudesta ampuma-aseen hallussapitäjäksi. (Liite 1).

5 YHTEENVETO

5.1 Tutkimuksen tärkeys

Aseturvallisuuden lisääntyminen ampuma-aselain muutoksen johdosta on puhuttanut ihmisiä uudistusprosessin alusta lähtien, ja siksi tutkimus siitä, lisääkö lakimuutos aseturvallisuutta, oli ajankohtainen. Aselain muutos on herättänyt runsaasti keskustelua ja tuntui siksi mielenkiintoiselta ja tärkeältä aiheelta. Tutkimuksen pääkysymyksenä on ”Lisääkö ampuma-aselain muutos aseturvallisuutta Suomessa?” ja vastauksena tähän saatiin tutkimuksen perusteella, että lakimuutos lisää aseturvallisuutta erittäin vähän, jos lainkaan. Asiakirjatutkimuksen perusteella selvitettiin muutokset ja ne vaikutukset, joihin hallituksen esityksen perusteella on varauduttu. Jotta saatiin todellinen kuva aseharrastajiin kohdistuvista muutoksista ja vaikutuksista, tehtiin mielipidekysely, jonka tuloksena käytännön vaikutukset selkeytyivät. Pääkysymyksen ohella tarkasteltiin mahdollisia muita keinoja aseturvallisuuden lisääntymiseen ja niihin haettiin ehdotuksia kyselyn avulla. Pääkohdiksi nousivat mielenterveyspalvelujen tilan parantaminen ja ensimmäistä aselupaa hakevien perusteellinen tutkimus ja haastattelu.

5.2 Johtopäätökset

Ampuma-aselakiin tehdyt uudet muutokset astuvat voimaan 13.6.2011. Eniten muutoksella on vaikutusta ampumaurheilijoihin, jotka käyttävät kilpa-aseenaan käsiasetta. Luvan saamiseksi käsiaseeseen pitää uuden lain mukaan olla 20 vuotta täyttänyt ja kaksi vuotta aktiivisesti ampumaurheilua seurassa harrastanut. Yksi ongelmallisimmista kohdista tässä on se, että hyväksyttäväksi todisteeksi harrastuksesta kelpaa ampuma-asekouluttajan myöntämä todistus, mutta tällä hetkellä ei ole olemassa vielä poliisin kouluttamia ampuma-asekouluttajia, jotka voisivat myöntää näitä todistuksia. On siis olemassa mahdollisuus, että lain voimaantulon jälkeen aselupaa hakevat urheilijat eivät pysty todistamaan harrastustaan poliisille. Toinen ongelmakohta lakiuudistuksessa on kahden vuoden aktiivinen harrastaminen, mikä ensinnäkin lisää harrastajan kuluja, sillä harrastuksen on toteuduttava ampuma-

aseurassa ja mikäli harrastaja on vasta aloittanut eikä hänellä ole omaa aseetta, pitää harjoittelu toteuttaa laina-aseella. Ampumaurheilijat kokevat laina-aseella kilpailun vaikeaksi, sillä se vaatisi seuran asevastaavan oloa paikalla kilpailuissa ja lisäksi näin ollen kilpailijan kustannuksia. Eniten ampumaurheilijoita ja ampumaharrastajia huolettaa kuitenkin 20 vuoden ikäraja, sillä sen pelätään vähentävän ampumaurheiluharrastusta huomattavasti harrastuksen aloituksen vaikeutuessa.

Lakimuutoksen taloudelliset vaikutukset keskittyvät aseiden omistajiin, sillä aselupa tulee nykyään uusia viiden vuoden välein ja lakimuutos nostaa lupamaksuja. Jokaisen aseiden lupa tulee uusia erikseen, joten useamman aseiden omistajalle kustannukset saattavat kivuta korkeiksi. Niiden aseiden omistajien, joilla on lakimuutoksen astuessa voimaan toistaiseksi voimassa oleva lupa aseisiinsa, ei tarvitse uusia lupaa viiden vuoden välein. Asekauppiaiden toimintaan lakimuutos saattaa vaikuttaa taloudellisesti negatiivisesti asekaupan mahdollisesti vähentyessä suhteessa lupien myöntämisen vähentymiseen. Taloudellisia kustannuksia tulee kohdistumaan myös poliisin lupaviranomaisiin kaikille aseluvan hakijoille järjestettävän soveltuvuustestin lisätessä poliisin työmäärää ja näin ollen myös kustannuksia.

Aseturvallisuuden lisääntymistä ajatellen lakimuutoksella ei todennäköisesti tule olemaan suuria vaikutuksia. Suomessa ampuma-aseella tehtyjen henkirikosten osuus kaikista henkirikoksista on keskimäärin 6% ja tavallisena vuonna vain noin kahdessa henkirikoksessa on käytetty luvallista pistoolia tai revolveria. (Aselaki-info, 2011). Tämän perusteella ongelma ei ole laillisten aseiden määrä, vaan ongelmakohtia ovat laittomat aseet ja aseiden käyttäjien henkinen terveys. Aseturvallisuuden lisäämiseksi ehdotettiin toimia laittomien aseiden poistamiseksi markkinoilta ja laittoman aseiden hallussapidosta saatavan rangaistuksen tiukentamista. Huomiota tulisi kiinnittää erityisesti mielenterveyspalvelujen ja terveydenhuollon parantamiseen, sillä vastuulliset ja terveet aseharrastajat eivät tee aserikoksia.

Lupien myöntämisessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, millaiselle henkilölle ase luovutetaan. Tämä kehitysehdotus nousi esille kyselyssä

useamman kysymyksen kohdalla ja on selvästi yksi tärkeimmistä asioista aselupien myöntämisessä. (Liite 1) Nimenomaan ensimmäistä aselupaansa hakevaa hakijaa tulisi haastatella ja tutkia tarkasti. Näiden parannusehdotuksien kautta aseturvallisuutta saataisiin lisättyä huomattavasti enemmän kuin lakimuutoksella. Aseita ei itsessään koettu rikoksen aiheuttajiksi, vaan ongelma on nimenomaan niitä käyttävissä henkilöissä. Ase ei aiheuta rikosta, vaan ihminen, joka asetta käyttää.

LÄHTEET

Ampuma-aselaki 9.1.1998/1

Aselaki-info, 2011. Lakiesityksen ongelmakohtia. Viitattu 14.4.2011

http://www.aselaki.info/aselakiesitys_ongelmat.html

Eduskunta, 2011. HE 106/2009 vp. Viitattu 23.3.2011

<http://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiat/he+106/2009>, viitattu 23.3.2011

Fredriksson, J., 2011, Ampuma-urheilijat näreissään poliisin lupahallinnolle, YLE Uutiset, viitattu 22.3.2011

http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2011/03/ampumaurheilijat_nareissaan_poliisin_lupahallinnolle_2348276.html

Hallituksen esitys 106/2009

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P., 2007, Tutki ja kirjoita, 13. osin uudistettu painos, Keuruu, Otavan Kirjapaino Oy.

Mikkonen, E., Etelä-Karjalan poliisilaitos, haastattelu

Nurmi, T., Rekiaro, I. & Rekiaro, P., 1997, Sivistyssanakirja, Jyväskylä, Gummerus Kirjapaino Oy

Poliisi, 2011a. Yhteisöjen ja säätiöiden aseluvat. Viitattu 21.3.2011

<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/8A195D601F0BBE5AC2256BDD002F21EC?opendocument>

Poliisi, 2011b. Ohje: ampuma-aseen hallussapitolupien antaminen ja peruttaminen. Viitattu 22.3.2011

[http://www.intermin.fi/poliisi/hallitus/home.nsf/files/aseenhallussapito/\\$file/aseenhallussapito.pdf](http://www.intermin.fi/poliisi/hallitus/home.nsf/files/aseenhallussapito/$file/aseenhallussapito.pdf)

Poliisi, 2011c. Hankkimisluvan saajaa koskevat edellytykset. Viitattu 22.3.2011

<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/B2A1504D526605A6C2256BDD002E2646?opendocument>

Poliisi, 2011d. Aselupakäytännön yhtenäistämisohe. Viitattu 22.3.2011

<http://www.intermin.fi/poliisi/hallitus/home.nsf/pages/FD671CE9A326974CC22576DB004B659A?opendocument>

Poliisi, 2011e. Hyväksyttävät käyttötarkoitukset. Viitattu 22.3.2011

<http://www.poliisi.fi/poliisi/home.nsf/pages/525D8A858DF165C1C2256BDD002DC23A?opendocument>

Rikoslaki 19.12.1889/39

Savolainen, J. toim., 1998, Uusi ampuma-aselaki perusteluineen, Helsinki, Oy Edita Ab.

Sisäasiainministeriön tiedote: Ampuma-aselain muutokset voimaan kesäkuussa

Suomen ampumaurheiluliitto ry, 2011. Esittely. Viitattu 21.3.2011

<http://www.ampumaurheiluliitto.fi/esittely/>

Suomen riistakeskus, 2011a. Riistanhoitoyhdistykset. Viitattu 21.3.2011

http://www.riista.fi/?mag_nr=11

Suomen riistakeskus, 2011b. Metsästys Suomessa. Viitattu 21.3.2011

http://www.riista.fi/index.php?group=00000139&mag_nr=13

Suomen riistakeskus, 2011c. Haluatko metsästäjäksi? Viitattu 21.3.2011

http://www.riista.fi/index.php?group=00000287&mag_nr=13

Säädökset alkuperäisinä 33/1933

Säädökset alkuperäisinä 124/2011

Säädökset alkuperäisinä 126/2011

Säädökset alkuperäisinä 127/2011

Tala, J., 2005, Lakien laadinta ja vaikutukset, Helsinki, Edita Prima Oy

YLE Uutiset, 2010, Tausta: Näin aselain uudistus on edennyt. Viitattu 22.3.2011,

http://yle.fi/uutiset/kotimaa/2010/07/nain_aselain_uudistus_on_edennyt_1811001.html?origin=rss

LIITE 1: AMPUMA-ASELAIN UUDISTUS - KYSELY

Lisätietoa kyselystä [täällä](#).

Nimi / Nimimerkki: Ikä:

Harrastan metsästystä:

Harrastan ampumista:

Olen asekeräilijä:

Omistan asean / aseita:

1.1 Pääkysymykset

	Kysymys	Vastaus
1.	Harrastatko ampumaurheilua, metsästystä tai asekeräilyä? Jos harrastat, miten koet lakimuutoksen vaikuttavan harrastukseesi?	<input type="text"/>
2.	Mitä mieltä olet lakimuutoksesta, onko se oikea tapa lisätä aseturvallisuutta vai olisiko aseturvallisuuden lisäämiseen mahdollisesti muita keinoja?	<input type="text"/>

3.	<p>Onko mielestäsi lääkäreiden ilmoitusvelvollisuus ampuma-aseen hallussapitoon soveltumattomasta henkilöstä hyödyllinen uudistus vai rikkkooko se yksityisyyden suojaa?</p>	<input type="text"/>
4.	<p>Mitä mieltä olet 20 vuoden ikärajaista pistoolin, pienoispistoolin, revolverin tai pienoisrevolverin hankintaan? Onko tästä rajoituksesta todellista hyötyä vai vaikeuttaako se vain ampumaurheilijoiden harrastusta?</p>	<input type="text"/>
5.	<p>Oliko lakiuudistus mielestäsi tarpeellinen vai tehtiinkö se kiireellä tyyntymään kansalaisten vaatimukset käsiaseiden täyskiellolle kouluampumistapausten jälkeen?</p>	<input type="text"/>

Vapaa sana:

Lähetä vastaukset

